

Incorporatie hertogdom Brabant

Incorporatie hertogdom Brabant

Het landschap in het Rijk van Dommel en Aa bestond uit arme zandgronden en werd in de Middeleeuwen altijd gekenmerkt door heidearealen. In de loop van de Middeleeuwen werd het landschap echter volledig open, voornamelijk als een resultaat van de forse toename van schapenhouderij om wol te produceren. De incorporatie van deze streek in het hertogdom Brabant met zijn verstedelijkte zuidelijke deel, waar akkerbouw op vruchtbare lössgronden domineerde en textielindustrie in de steden floreerden, heeft dit proces waarschijnlijk verder geïntensiveerd. Het leidde tot grote veranderingen in het cultuurlandschap in de 13e eeuw. Het landschap van verspreide boerenhoeven verdween, nieuwe dorpen ontstonden die waren gesitueerd aan de randen van de laag liggende delen van het landschap.

De vraag rijst welke rol de incorporatie in het machtige hertogdom Brabant speelde in de ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis van de dorpen. Het creëren van een marktgerichte economie was in die tijd, vanuit Europees en ook nationaal perspectief zeer modern te noemen. Het had een immense invloed op het fysieke landschap, de dorpen als sociaal-politieke eenheid worden nu pas als zodanig gevormd. Pas in de loop van de 13e en 14e eeuw vormden de zich tot dan toe verspreide bewoningsvormen tot een dorp, ofwel een *communitas*, met als meest sprekende uitdrukking, of uitvloeisel, de bouw van grote kerken en kerktorens.

De bloei van de meeste Nederlandse gewesten steunde in de Middeleeuwen, maar ook in de Nieuwe Tijd, vooral op de ontwikkeling van een zeer gevarieerde economie. Er kwam een traditie tot stand van een geavanceerde en op innovatie ingestelde landbouweconomie. Hier golden eveneens grote regionale verschillen. Vooral de Brabantse landbouweconomie stond bekend als commercieel en innovatief en vond navolging in de overige gewesten. De kracht van het hertogdom Brabant lag daarbij in de complementariteit van de verschillende regio's. Een substantieel deel van de verhandelbare agrarische productie uit het noorden van het hertogdom Brabant vond zijn weg naar de Zuid-Brabantse steden; in het bijzonder wol, maar wellicht ook vlas, haver, levend rundvee, paarden en onbewerkte huiden. In deze visie is er sprake van een geïntegreerde Brabantse economie waarbij het rurale noorden als leverancier van grondstoffen een complementaire functie vervulde voor een relatief hoogontwikkelde verwerkende nijverheid in het geurbaniseerde zuiden.

De huidige beeldvorming omtrent de Brabantse voorouders als behorend tot een zeer arme agrarische bevolking (door Hollanders 'arme aardwormen' genoemd) is dan ook vertekend. Het is waar dat Brabant verpauperd het begin van de Moderne Tijd instapte

(rond 1850). De oorzaken voor de verpaupering moeten echter vooral in externe oorzaken worden gezocht (de gesel van talloze oorlogen; Brabant als wingewest tijdens de 17e en 18e eeuw). De beelden van de armoede in het begin van de Moderne Tijd worden ten onrechte geprojecteerd op alle voorgaande eeuwen. De mythe van het arme Brabant werd overigens ook door Brabanders zelf maar al te graag gecultiveerd, ten einde te ontsnappen aan de zware belastingdruk die Holland oplegde. De kerken en hun kerktorens getuigen van andere tijden.